

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7CdoGp/2/2018
Identifikačné číslo spisu: 6716203563
Dátum vydania rozhodnutia: 26.06.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Katarína Slováčková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:6716203563.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu H. V. F. - J. R., s miestom podnikania vo G., K.Á. W. XX, IČO: XX XXX XXX, proti žalovaným 1/ DÓVERA zdravotná poisťovňa, a. s., so sídlom v Bratislave, Einsteinova 25, IČO: 35 942 436, 2/ P. E., bytom G., P. Q. XX, o zaplatenie 6,23 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 10 C 71/2016, o dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Okresného súdu Zvolen z 31. júla 2018 č. k. 10 C 71/2016-107, takto

rozhodol:

Dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky o d m i e t a.

Žalobcovi náhradu trov konania o dovolaní generálneho prokurátora nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Zvolen (ďalej aj „súd prvej inštancie“) uznesením zo 16. marca 2018 č. k. 10 C 71/2016-102 uložil žalobcovi povinnosť nahradiť žalovanej 1/ trovy konania vo výške 96,11 € a žalobcovi náhradu trov konania vo vzťahu k žalovanej 2/ nepriznal (uznesenie bolo vydané vyšším súdnym úradníkom). Proti tomuto uzneseniu podal žalobca sťažnosť a žiadal jeho zrušenie v celom rozsahu. Navrhol priznať náhradu trov konania vo výške cestovných náhrad pri použití verejnej dopravy žalovanej 1/ aj žalobcovi, alternatívne náhradu trov konania v zmysle § 257 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) nepriznať s poukazom na výšku žalovanej sumy žiadnej zo strán. Uznesením z 31. júla 2018 č. k. 10 C 71/2016-107 súd prvej inštancie zmenil napadnuté uznesenie vo výroku, ktorým súd uložil žalobcovi povinnosť nahradiť žalovanej 1/ trovy konania vo výške 96,11 € tak, že žalobcovi uložil povinnosť nahradiť žalovanej 1/ trovy konania vo výške 23,40 € (výrok I.) a v prevyšujúcej časti sťažnosť žalobcu zamietol (výrok II.).

2. Na podnet žalovanej 1/ podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len („generálny prokurátor“) v zmysle § 458 CSP dovolanie generálneho prokurátora (ďalej len „dovolanie GP“) proti prvému výroku uznesenia Okresného súdu Zvolen z 31. júla 2018 č. k. 10 C 71/2016-107 s tým, že v tejto časti je napadnuté rozhodnutie v rozpore so zákonom. V danom prípade rozhodol súd o sťažnosti žalobcu proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom bez toho, aby sťažnosť doručil žalovanej

1/, ktorá tak nemala možnosť vyjadriť sa k tvrdeniam žalobcu uvedeným v sťažnosti. Súd sa s dôvodmi žalobcu uvedenými v sťažnosti čiastočne stotožnil a rozhodol v neprospech žalovanej 1/, keď pôvodne priznanú výšku náhrady trov konania znížil z 96,11 € na 23,40 €. CSP zaraďuje sťažnosť z hľadiska systematiky do piatej hlavy druhého dielu druhého oddielu druhej časti zákona, čo znamená, že nejde o klasický opravný prostriedok, ale efektívny prostriedok procesnej nápravy a procesnej obrany. Na základe uvedeného je potrebné pristupovať k sťažnosti aj s poukazom na čl. 9 CSP. Správny výklad ustanovení CSP k otázke potreby doručovania sťažnosti druhej strane sporu je taký, že ak sudca mieni sťažnosť zamietnuť, nemusí ju druhej strane doručovať. Ak však sudca vyhodnotí sťažnosť ako dôvodnú, je potrebné doručiť ju druhej strane pred vydaním rozhodnutia o nej. Skutočnosť, že súd v danom prípade sťažnosť žalobcu nedoručil žalovanej 1/, je zásahom do jej práva na spravodlivý proces. Podľa presvedčenia generálneho prokurátora princíp zákonnosti a spravodlivosti je v danom prípade nadradený princípu právnej istoty, záväznosti a nezmeniteľnosti rozhodnutia. Sú tu teda - podľa jeho názoru - splnené podmienky na podanie dovolania GP podľa § 458 ods. 1 a 2 CSP, pričom podanie tohto mimoriadneho opravného prostriedku vyžaduje ochrana práv, ktorú v čase podania dovolania GP nemožno dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Z týchto dôvodov žiadal predmetné uznesenie vo výroku I. zrušiť a vec v rozsahu zrušenia vrátiť na ďalšie konanie.

3. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu GP navrhol, aby dovolací súd podané dovolanie GP odmietol ako neprípustné s poukazom na § 422 ods. 1 písm. a/ a c/ CSP.

4. Žalovaná 1/ sa vo svojom písomnom vyjadrení v plnom rozsahu stotožnila s podaným dovolaním GP. Doplnila, že konaním Okresného súdu Zvolen boli podľa jej názoru porušené viaceré princípy civilného sporového konania, ktoré vyjadrujú vedúce idey a hodnoty, na ktorých stojí celé sporové konanie a ktoré sú zároveň imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces. Navrhla preto, aby dovolací súd dovolaniu GP vyhovel a napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie GP podal oprávnený subjekt v zákonom stanovenej lehote (§ 461 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 464 CSP v spojení s § 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie GP treba odmietnuť. Na stručné odôvodnenie (§ 464 CSP v spojení s § 451 ods. 3 CSP) dovolací súd uvádza nasledovné:

6. Proti právoplatnému rozhodnutiu súdu je prípustné dovolanie generálneho prokurátora, ak to vyžaduje ochrana práv a túto ochranu nemožno v čase podania dovolania generálneho prokurátora dosiahnuť inými právnymi prostriedkami (§ 458 ods. 1 CSP). Dovolanie generálneho prokurátora je prípustné iba za predpokladu, že právoplatné rozhodnutie súdu porušuje právo na spravodlivý proces alebo trpí vadami, ktoré majú za následok závažné porušenie práva spočívajúce v právnych záveroch, ktoré sú svojvoľné alebo neudržateľné a ak potreba zrušiť rozhodnutie prevyšuje nad záujmom zachovania jeho nezmeniteľnosti a nad princípom právnej istoty (§ 458 ods. 2 CSP).

7. Pri výklade uvedených ustanovení CSP a posudzovaní prípustnosti dovolania GP podaného v tomto prípade je potrebné mať na zreteli základné tézy vyplývajúce z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) a najvyššieho súdu, ktoré sa sice týkajú iného mimoriadneho opravného prostriedku generálneho prokurátora (mimoriadneho dovolania upraveného v Občianskom súdnom poriadku), tento iný mimoriadny opravný prostriedok má však s dovolaním GP upraveným v CSP spoločné to, že v oboch prípadoch ide o mimoriadny opravný prostriedok subjektu verejnej moci odlišného od účastníka konania (strany sporu). A práve to považuje predmetná judikatúra za osobitne významné.

8. ESLP vo svojich rozsudkoch vychádza zo záverov Európskej komisie pre demokraciu prostredníctvom práva (Benátskej komisie), ktorá v správe o nezávislosti súdneho systému ako reakciu na právomoc prokuratúry v post-sovietskych štátoch podala mimoriadny opravný prostriedok akcentuje zásadu, že súdne rozhodnutie by nemalo podliehať žiadnej revízii mimo odvolacieho konania, najmä nie

prostredníctvom protestu prokurátora alebo iného štátneho orgánu (štátneho úradníka) a zároveň mimo odvolacieho konania. EŠLP konštantne zastáva názor o porušení práva na spravodlivý súdny proces vtedy, keď k zrušeniu právoplatného rozhodnutia súdu došlo na základe mimoriadneho opravného prostriedku, ktorý nebol dostupný účastníkom konania, ale len generálnemu prokurátorovi, ktorý mal, čo sa týka aplikácie tohto inštitútu, voľnú úvahu (rozsudok EŠLP vo veci Brumarescu proti Rumunsku).

9. Z judikatúry EŠLP ďalej vyplýva, že prieskum právoplatných súdnych rozhodnutí musí rešpektovať zásadu „vlády práva“ a princíp právnej istoty. Konečné rozsudky by mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté, zrušené môžu byť iba za účelom nápravy fundamentálnych chýb (rozsudok EŠLP vo veci Tishkevich proti Rusku). Fundamentálne pochybenie, ktoré opodstatňuje zrušenie rozhodnutia, môže podľa názoru EŠLP predstavovať napríklad omyl v právomoci, vážne porušenie súdneho procesu alebo zneužitie právomoci (rozsudok vo veci Luchkina proti Rusku). Mimoriadny prieskum by ale nemal byť skrytým odvolaním a možnosť dvoch právnych názorov na predmet konania nie je dôvodom na uskutočnenie takého prieskumu (rozsudok EŠLP vo veci Cornif proti Rumunsku, rozsudok vo veci Sizintseva a ostatní proti Rusku).

10. „Z početnej judikatúry EŠLP možno vyvodit' kritický postoj EŠLP k mimoriadnym opravným prostriedkom, ktoré závisia od úvahy príslušného orgánu verejnej moci, či dôjde k podaniu takéhoto mimoriadneho opravného prostriedku alebo nie a následne k vyneseniu rozhodnutia, ktorým sa zruší právoplatné konečné rozhodnutie“ [pozri rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 357/2013, I. ÚS 216/2016, I. ÚS 277/2016 (poznámka: pokiaľ sa v ďalšom texte odkazuje v zátvorke na „ÚS“, ide o odkaz na rozhodnutie ústavného súdu príslušnej spisovej značky)]. Ústavný súd v náleze zo 14. februára 2017 sp. zn. II. ÚS 793/2016 uviedol, že tieto „signály o medzinárodnoprávnej zodpovednosti za systémový problém v civilnom práve majú byť vyvážené Národnou radou Slovenskej republiky, exekutívou a v tomto špecifickom prípade aj generálnym prokurátorom v koncepcii (ne)podávania mimoriadneho dovolania“.

11. Najvyšší súd zastáva názor, podľa ktorého zo samej (výnimočnej) podstaty každého mimoriadneho opravného prostriedku vyplýva, že právnu úpravu stanovujúcu podmienky, za ktorých je prípustné prelomiť záväznosť a nezmeniteľnosť právoplatného rozhodnutia súdu, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad [viď rozhodnutia najvyššieho súdu 3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014. K rovnakému záveru dospela tiež odborná právnická literatúra (viď Števec M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. Beck, str. 1326). Pokiaľ je takýto (reštriktívny) interpretačný prístup namiesto v prípade dovolania (teda mimoriadneho opravného prostriedku toho, koho sa právoplatne skončené civilné konanie bezprostredne týkalo - strany sporu alebo účastníka konania), o to viac je reštriktívny výklad opodstatnený v prípade dovolania GP - mimoriadneho opravného prostriedku, oprávnenie podať ktorý nemá nikto z účastníkov konania, môže ho podať iba subjekt od nich odlišný (generálny prokurátor), ktorý ale podaním tohto mimoriadneho opravného prostriedku sleduje presadenie toho, čo v procesnom zmysle zodpovedá záujmu iba jednej strany sporu. Reštriktívne posudzovanie mimoriadneho dovolania súvisí nielen s princípom právnej istoty, ale tiež s princípom rovnosti, lebo „intervenciou tretej osoby sa prima facie narúša právna istota druhej strany spoliehajúcej sa na záväzné a nezmeniteľné súdne rozhodnutie“ (I. ÚS 216/2016).

12. V danom prípade generálny prokurátor namieta, že prvým výrokom napadnutého uznesenia Okresného súdu Zvolen z 31. júla 2018 č. k. 10 C 71/2016-107 bolo porušené právo žalovanej 1/ na spravodlivý proces. Dôvodí, že jedným z prvkov spravodlivého procesu je jeho kontradiktórny charakter. Každá strana musí mať v zásade možnosť nielen predložiť dôkazy a argumenty, ktoré považuje za nutné na to, aby jej požiadavky uspeli, ale aj sa oboznámiť s každým dokladom a pripomienkou predloženou súdu na účely ovplyvnenia rozhodnutia a vyjadriť sa k nim. Nedoručením sťažnosti žalobcu proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom žalovanej 1/, ktorá tak nemala možnosť vyjadriť sa k tvrdeniam žalobcu uvedeným v predmetnej sťažnosti, bola v danom prípade porušená rovnosť zbraní ako inherentný prvok spravodlivého procesu. Vádu dovolaním napadnutého uznesenia konajúceho súdu je potrebné charakterizovať ako „fundamentálnu“, t. j. ide o pochybenie,

ktoré má vplyv na integritu a verejnú reputáciu súdneho procesu. Žalovanej 1/ bolo doručené rozhodnutie vydané v jej neprospech bez toho, aby vedela, že nejaké konanie vôbec prebieha, pričom táto nedisponuje opravným prostriedkom proti takémuto rozhodnutiu. Okrem toho prípad indikuje, že sudy v konaní o sťažnostiach postupujú obdobným nesprávnym postupom. Rozhodnutie najvyššieho súdu v danej veci by preto malo užitočný efekt na právnu prax. Potreba nápravy teda prevyšuje nad záujmom zachovania nezmeniteľnosti súdneho rozhodnutia a nad princípom právnej istoty.

13. Posúdenie prípustnosti dovolania GP patrí výlučne do právomoci najvyššieho súdu. I keby okolnosti uvádzané generálnym prokurátorom vyznievali v niektorom prípade v prospech ochrany práv, ktorú nemožno v čase podania dovolania GP dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, a prípadne aj naznačovali, že napadnuté rozhodnutie zasiahlo do práva na spravodlivý proces alebo trpí vadami majúcimi za následok závažné porušenie práva, je vždy v právomoci najvyššieho súdu posúdiť podľa osobitných okolností daného prípadu splnenie posledného predpokladu prípustnosti dovolania GP [viď slová „a ak potreba zrušiť rozhodnutie prevyšuje nad záujmom zachovania jeho nezmeniteľnosti a nad princípom právnej istoty“ (§ 458 ods. 2 CSP)], to znamená uvážiť, či so zreteľom na individuálne okolnosti toho - ktorého prípadu sú dané výnimočné dôvody na to, aby princíp právnej istoty ustúpil požiadavke vecnej správnosti a zákonnosti rozhodnutia súdu. Táto úvaha dovolacieho súdu, samozrejme, nemôže byť založená na jeho ľubovôli. Na druhej strane sa ale táto úvaha dovolacieho súdu nemôže riadiť premisou, že v prípade každého vecne nesprávneho rozhodnutia je vždy daný dôvod na jeho zrušenie. V opačnom prípade [ak by záujem na zrušení dovolaním GP napadnutého rozhodnutia zakladala (vždy už len) sama skutočnosť, že naozaj došlo k vytýkanej nesprávnosti] by dovolanie GP vykazovalo zreteľné znaky „skrytého odvolania“, teda opravného prostriedku, ktorý judikatúra ESLP označuje za neprípustný.

14. Ustanovenie § 458 ods. 2 CSP patrí k právnym normám s relatívne neurčitou hypotézou, t. j. k právnym normám, ktorých hypotéza nie je stanovená priamo právnym predpisom, a ktoré tak prenechávajú súdu, aby podľa svojho uváženia v každom jednotlivom prípade vymedzil sám hypotézu právnej normy zo širokého okruhu okolností. Dovolací súd v danom prípade pri úvahe v zmysle § 458 ods. 2 CSP prihliadal na účel a zmysel ustanovení CSP, ktoré (zohľadňujúc určitú stránku konania alebo jeho predmet) vylúčením prípustnosti dovolania uprednostňujú princíp právnej istoty pred požiadavkou správnosti alebo spravodlivosti súdnych rozhodnutí. Dovolací súd pritom zastával názor, že pokiaľ zákonodarca úpravou niektorých prípadov (ne)prípustnosti dovolania (mimoriadneho opravného prostriedku procesnej strany) favorizoval princíp právnej istoty, o to viac sa musí tento princíp ako preferenčný uplatniť v prípade dovolania GP (teda toho, kto nie je procesnou stranou). Dovolací súd ustanovenia CSP, z ktorých vyplýva neprípustnosť dovolania, priamo neaplikoval, v individuálnych okolnostiach daného prípadu ich mal na zreteľ len ako podklad pre svoju úvahu. Za účelom bližšieho vysvetlenia podstaty svojej úvahy dovolací súd poukazuje na § 419 až § 421 CSP, ktoré nepripúšťajú dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o trovách konania. Obdobne dovolací súd poukazuje na ustanovenie § 422 CSP, ktoré na základe zásady *ratione valoris* vyjadruje tzv. majetkový cenzus a upravuje (ne)prípustnosť dovolania v tzv. bagateľných veciach. Dovolací súd uzatvára, že pokiaľ zákon týmito ustanoveniami vyjadruje prevahu princípu právnej istoty nad požiadavkou zákonnosti rozhodnutí v prípade podania dovolania, o to viac treba pripísať dominantný význam princípu právnej istoty vtedy, keď je v obdobných prípadoch podané dovolanie GP.

15. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu nezodpovedá záverom vyjadreným v doterajšej, vyššie uvedenej judikatúre ESLP a ústavného súdu, aby bol na podklade dovolania GP uskutočnený mimoriadny prieskum vecnej správnosti uznesenia o náhrade trov konania.

16. Na podklade vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že v individuálnych okolnostiach predmetného prípadu potreba zrušiť generálnym prokurátorom napadnuté rozhodnutie (v záujme toho, kto v konaní vystupoval v procesnom postavení žalovanej 1/) nemá prevahu nad záujmom zachovania nezmeniteľnosti tohto rozhodnutia a neprevyšuje princíp právnej istoty (§ 458 ods. 2 CSP).

17. Z uvedených dôvodov najvyšší súd dovolanie GP odmietol podľa ustanovení § 464 CSP a § 447

písm. c/ CSP.

18. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní GP neodôvodňuje (§ 464 CSP v spojení s § 451 ods. 3 veta druhá CSP).

19. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.